



DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref
18/00047

Vår ref
20/199-

Dato
6. november 2020

Statnett SF - ny 420 kV kabel mellom Sogn og Ulven i Oslo – klagesak

1 Innledning

Ved NVEs vedtak av 5. september 2019 fikk Statnett SF (Statnett) konsesjon til bygging og drift av et nytt 420 kV kabelanlegg i tunnel mellom Sogn og Ulven i Oslo i medhold av energiloven § 3-1 av 29. juni 1990 nr. 50. Konsesjonen omfatter bygging og drift av et dobbelt 420 kV kabelanlegg i en om lag 6,4 km lang tunnel mellom Sogn og Ulven transformatorstasjoner (trafostasjoner). I tillegg gis det tillatelse til etablering av tverrslagstunnel i Rektorhaugen for driving av kabeltunnelen, med tilhørende adkomstvei og midlertidig riggområde på Ullevålsletta ved Ullevål. Konsesjonen omfatter også etablering av nødvendige høyspenningsanlegg, herunder interne kabler for innføring i trafostasjonene.

Departementet vil påpeke at kartvedlegget til anleggskonsesjonen, som viser konsesjonsgitte tiltak ved Rektorhaugen inneholder feil, og må derfor oppdateres av Statnett.

Statnett fikk samtidig ekspropriasjonstillatelse i medhold av § 2 nr. 19 i oreigningslova av 23. oktober 1959 til erverv av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av ovennevnte kabeltunnel.

2 Klager

Av de åtte klagen har tre klaget på både anleggskonsesjonen og ekspropriasjonstillatelsen. Tre har klaget utelukkende på anleggskonsesjonen, mens en kun har klaget på ekspropriasjonstillatelsen. Rektorhaugen Borettslag AL har ikke spesifisert hvilken tillatelse det klages på. Det legges til grunn at borettslaget utelukkende har klaget på anleggskonsesjonen, fordi borettslaget er nabo til tiltaket, og ikke grunneier eller rettighetshaver.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energ- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Kjell Alstad
22 24 63 37

Etter NVEs vurdering har samtlige klagere rettslig klageinteresse. For en nærmere redegjørelse for klagepartenes anførsler, viser departementet til NVEs oversendelse av saken av 29. januar 2020 og de tematiske vurderingene nedenfor.

NVE vurderte klagene i brev av 29. januar 2020, og fant der ikke grunnlag for å endre vedtaket.

Det ble gjennomført en befaringsavtale på Rektorkanalen 2. juni 2020, der departementet, Statnett, Oslo kommune og øvrige klageparter var representert. I forbindelse med klagebehandlingen ble det avholdt et videomøte 21. august 2020 mellom departementet og representanter for eiere og brukere av Rektorkanalen Kanvasbarnehage.

3 Departementets merknader

3.1. Bakgrunn

I vurderingen av klagene skal departementet vurdere de synspunkter klagerne kommer med. Departementet kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I vurderingen av om klagene skal tas til følge, må fordelene og ulempene ved tiltaket og de endringer som anføres, veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

Statnetts søknader om anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse av 18. januar 2018 og tilleggssøknaden av 4. februar 2019 er gjort kjent for klagepartene ved NVEs høring av søknadene. I tillegg er konsekvensene av tiltaket grundig beskrevet i NVEs "Bakgrunn for vedtak", som er vedlagt NVEs anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse av 5. september 2019. Klagepartene er gjort kjent med NVEs tillatelser ved brev av samme dato.

Etter forvaltningsloven § 25 annet ledd første punktum skal forvaltningsorganet i begrunnelsen nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av klageparten selv eller i et dokument som er kjent for klageparten, er en henvisning til tidligere fremstilling tilstrekkelig. Departementet vil derfor i noen grad begrense seg til å henvise til fakta i konsesjonssøknadene m/bilag og NVEs tillatelser m/bilag.

3.2. Behovet for nye 420 kV kabelforbindelse Sogn – Ulven, tekniske løsninger og kostnader

Noen av klagerne har stilt spørsmål ved det prekære behovet for kabelforbindelsen. I tillegg har enkelte klagere, i stedet for kabeltunnel, bedt om vurdering av andre tekniske løsninger som kabler i grøft.

NVE mener det er behov for snarlig å fornye og øke kapasiteten på forbindelsen mellom Sogn og Ulven, og at nye kabler i tunnel teknisk og økonomisk er den beste løsningen.

Anslaget for sparte avbruddskostnader er lavere enn investeringskostnadene. NVE mener imidlertid at avbruddskostnadene beregnet med dagens KILE-satser ikke gir et fullstendig bilde av verdien av forsyningssikkerhet. De sparte avbruddskostnadene er uansett så store at de med tydelighet viser kablens betydning for forsyningssikkerheten i Stor-Oslo. Selv om nye kabler mellom Sogn og Ulven har en høy investeringskostnad, mener NVE at det ikke finnes noen andre reelle alternative nettløsninger som vil gi samme forsyningssikkerhet til en lavere kostnad. Prissatt total kostnad for tunnelalternativet er lavere enn for kabler i grøft, samtidig som NVE mener at forsyningssikkerheten er noe bedre. Tunnelalternativet vil også gi betydelig lavere framtidige kostnader ved framtidig reinvesteringsbehov, og ved eventuelt behov for et tredje kabelsett dersom forbruksveksten skulle vise seg å bli høyere enn forventet.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at det er riktig å oppgradere forbindelsen mellom Sogn og Ulven trafostasjoner, og at den beste løsningen er at dette gjøres ved å føre kabler fram gjennom en tunnelløsning. For øvrig vises til NVEs "Bakgrunn for vedtak" s 10-20.

3.3. Forskrift om konsekvensutredninger av 21. juni 2017 nr. 854

Noen av klagerne hevder at prosjektet Sogn – Ulven er meldepliktig etter forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften) § 6 første ledd bokstav c. Dette innebærer krav om forutgående melding med forslag til utredningsprogram. Selv om kabelprosjektet Sogn – Ulven isolert sett har et omfang som er under grensen for meldeplikt, hevdes det at prosjektet må ses i sammenheng med prosjektene Smestad – Sogn og Hamang – Bærum – Smestad. Disse prosjektene må behandles som en sammenhengende kabelforbindelse fra Hamang til Ulven som er mer enn 15 km, og dermed utløses meldeplikten.

Etter NVEs vurdering må prosjektet Hamang – Bærum–Smestad behandles uavhengig av kabelprosjektene Sogn – Ulven og Smestad – Sogn. Hovedbegrunnelsen for dette er at prosjektet har en annen fremdriftsplan, der Statnett estimerer at delstrekningene Hamang – Bærum og Bærum – Smestad tidligst kan idriftsettes i henholdsvis 2025 og 2026. Konesjonsbehandling av Smestad – Sogn ble gjennomført i perioden 2015–2016, vedtaket ble endelig stadfestet av Olje- og energidepartementet (OED) i april 2017 og anleggsarbeidene startet i desember 2017. NVE legger videre til grunn at Statnett i 2013–2014 gjennomførte konseptvalgutredningen «Nettplan Stor-Oslo», som OED ga sin tilslutning til i 2014. Ordningen med konseptvalgutredning skal sikre at større nettutviklingsplaner ses i sammenheng, kvalitetssikres og gjennomgår politisk behandling før de gjennomføres. I planen er Statnett tydelige på at blant annet forbruksutvikling, krav til driftssikkerhet i ombygningsfasen og reinvesteringsbehovet vil være førende for utbyggingstakten og prioriteringen av enkeltprosjektene som planen omfatter. Statnett har anslått at gjennomføring av planen vil gå over mer enn 15 år og omfatte over 30 store og mindre tiltak. NVE mener det hverken ville være hensiktsmessig eller gi bedre utredninger om enkeltprosjekter over en så lang gjennomføringsperiode skulle utredes samlet.

NVE konkluderer derfor med at tiltaket skal konsekvensutredes etter KU forskriften § 7 i forbindelse med konsesjonsbehandlingen, hvor det ikke er noe krav om forutgående melding. Etter NVEs vurdering ga utredningene og dokumentasjonen Statnett har levert, sammen med innkomne høringsinnspill, et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å fatte vedtak i saken. NVE mener derfor at utredningskravet er oppfylt og at det ikke er grunnlag for å ta klagen til følge, jf. "Bakgrunn for vedtak" s 9-10.

Konseptvalgutredningen (KVU) for Nettplan Stor-Oslo har vært behandlet i Olje- og energidepartementet. Departementet konstaterer at Statnetts søknad om oppgradering av forbindelsen mellom Sogn og Ulven er i samsvar med KVU. Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at prosjektet Hamang – Bærum – Smestad skal behandles uavhengig av kabelprosjektene Sogn – Ulven og Smestad – Sogn. Det vises til NVEs begrunnelse foran som en slutter seg til. Departementet vil påpeke at KU forskriften har ulike krav til behandlingsprosess, ved at det for visse typer tiltak stilles krav til melding og fastsetting av et spesifikt utredningsprogram. For kraftledninger er grensen for meldepliktige tiltak gitt i forskriftens vedlegg I pkt. 20 hvor det uttales: «*Kraftledninger og jord- og sjøkabler med spenning 132 kV eller høyere og en lengde på mer enn 15 km.*» For øvrige ledningsanlegg, som f.eks. alle anlegg kortere enn 15 km, som krever anleggskonsesjon skal tiltaket konsekvensutredes, men ikke meldes, jf. KU-forskriften § 7 og vedlegg II pkt. 3-b2). Det planlagte kabelanlegget mellom Sogn og Ulven er 6,4 km langt, og for dette tiltaket følger derfor krav til konsekvensutredning av § 7. Om Smestad – Sogn og Sogn – Ulven ble sett sammen, ville de samlet også være under grensen for melding i KU-forskriften § 6 første ledd bokstav c. Departementet understreker at anvendelsen av KU-regelverket i denne saken innebærer at kabelanlegget fullt ut er konsekvensutredet, men da uten en forutgående meldingsprosess. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å ta klagen til følge på dette punktet.

3.4. Drivemetode for kabeltunnel

Flere klagere har reist spørsmålet om Statnett ved valg av konvensjonell boring/sprengning ved driving av kabeltunnelen har valgt riktig drivemetode. De hevder at bruk av tunnelboremaskin (TBM) som alternativ metode ikke er tilstrekkelig vurdert.

Foreldregruppa uttaler:

"Statnett har på et tidlig tidspunkt valgt feil drivemetode på tunnelen sin, og har som følge av dette ikke utredet prosjektet godt nok med alternative drivemetoder. Dette gjelder selv om det i ettertid er laget noen konsulentrapporter som konkluderer med at alternativ drivemetode er godt mulig. Statnett velger å ikke forholde seg til dette".

Foreldregruppa hevder i den forbindelse at prosjektet er i strid med naturmangfoldloven § 12, fordi annen teknologi kan fjerne behovet for inngrep.

Statnett uttaler følgende om drivemetode ved brev av 17. januar 2019:

"3.4.1. Drivemetode – konvensjonell driving med boring og sprengning

Ved konvensjonell driving er det kritisk med systematisk forinjeksjon for å hindre innlekkasje. Hovedhensikten med forinjeksjon er å tette berget foran arbeidsfronten, slik at man ikke sprenger seg inn i vannfylte sprekker, hulrom eller kanaler. Dette gjøres ved at det bores en skjerm av lange injeksjonshull framover fra arbeidsfronten. Deretter injiseres sementblandinger med høyt trykk inn i hullene. Sementen vil da bre seg utover i berggrunnen, og tette vannførende berg rundt tunnelen. Denne forinjeksjonen gjentas systematisk etter hvert som tunnelen sprenges ut.

Grunnet stor setningsrisiko vil det i enkelte deler av tunnelen mellom Sogn og Ulven være behov for meget strenge innlekkasjekrav, i størrelsesorden 1-3 l/min/100 m. For å oppnå dette kravet må det benyttes lavviskøse (meget tyntflytende) injeksjonsmidler i tillegg til sementblandinger. De lavviskøse midlene kan trenger inn i de fineste sprekker i berget og sikrer en tettest mulig tunnel. Det må stilles strenge krav til alle utførelsesdetaljer og prosedyrer for injeksjonsopplegget. Det må kontrolleres systematisk at disse følges, slik at tunnelen oppnår den tetthet som kreves. Videre sprengning kan ikke tillates før det først er kontrollert at tilstrekkelig tetthet er oppnådd.

Rapporten til NGI konkluderer med at konvensjonell driving med boring og sprengning med systematisk og tilrettelagt forinjeksjon, i tillegg til nødvendige særtiltak, vil gi minimal risiko for innlekkasje med påfølgende setninger.

3.4.2. Drivemetode – tunnelboremaskin (TBM)

Den første utredningen av TBM ble oversendt NVE som vedlegg 2 i tilleggsutredningene av 05.09.2018. I denne utredningen ble det anbefalt bruk av en "hard rock" TBM type basert på enkeltskjold TBM hvor det fortløpende bygges en vanntett tunnelkonstruksjon av betongelementer under driving. TBM'en opererer under normale (atmosfæriske) trykkforhold (dvs. i "åpen modus"). Boring og installasjon av betongelementer utføres vekselvis. For hver boresyklus bygges en ny ring med betongelementer.

Tunnelen vil være tilnærmet tett når den er ferdigbygd. Innlekkasje kan forekomme i tidsrommet frem til ringen av betongelementer er installert og virksom. Erfaringer fra andre tunnelprosjekter i Oslo viser at betydelig innlekkasje i anleggsfasen kan føre til at setninger kan utvikle seg allerede ved en midlertidig (kortvarig) senkning av poretrykket. Risikoen for at det oppstår betydelig innlekkasje i anleggsfasen, kan reduseres ved at det utføres systematisk og omfattende forinjeksjon. Utførelse av forinjeksjon med en skjold-TBM har noe begrenset fleksibilitet sammenliknet med konvensjonell driving. Årsaken til det er at injeksjonsboring hovedsakelig må utføres fra låste posisjoner i skjoldet, samt at det er noe begrenset mulighet til å justere vinkelen til injeksjonshullene. Dette gir økt risiko for ikke-optimale injeksjonsresultater og betydelig midlertidig innlekkasje. Mulighetene for kontroll og ytterligere tetting, er også noe begrenset. Mangelen på fleksibilitet med hensyn

på utførelse og kontroll av forinjeksjonsarbeidene, gir en større risiko for midlertidig innlekkasje i anleggsfasen enn ved å benytte konvensjonell metode.

Som et ekstra risikoreduserende tiltak kan en skjold-TBM i åpen modus bygges slik at fronten av TBM-en kan settes under trykk ved stor innlekkasje ("static-closed-mode"). I trykksatt modus vil vannet hindres fra å strømme inn i tunnelen gjennom fronten. For at trykksetting skal kunne iverksettes må TBM'en stå stille. I trykksatt modus kan forinjeksjon iverksettes, og driving gjenopptas når berget foran TBM'en er godt nok tettet. Fordi det generelt er strenge krav til innlekkasje for tunnelen, samt vesentlig risiko for ikke-optimalt resultat ved forinjeksjon med skjoldTBM, må det være lav terskel for å trykke TBM. Hyppig overgang til trykksatt modus vil kunne hindre fremdriften vesentlig.

I rapporten til NGI ble det anbefalt å utrede ytterligere en TBM-metode, utover den som ble anbefalt i rapporten fra Norconsult. Denne TBM-metoden er basert på tilsvarende enkeltskjoldTBM som foreslått av Norconsult. Forskjellen er at den foreslåtte TBM'en opererer under trykk, tilsvarende vanntrykket i berggrunnen, eller i "lukket modus". I teorien vil en slik TBM ikke berøre grunnvannsstanden, slik at setningsfaren elimineres.

Gitt dagens kunnskap og erfaring med metoden, knyttes det vesentlig usikkerhet til TBM-driving i 'lukket modus' når det gjelder teknisk gjennomførbarhet. Det er behov for ytterligere teknologisk utvikling av denne drivemetoden, fortrinnsvis i samarbeid med leverandører, før man kan konkludere med at den er teknisk gjennomførbar og med akseptabel risiko ved gjennomføring av tunnelen mellom Sogn og Ulven. TBM-driving i 'lukket modus' benyttes tradisjonelt for tunneler som bygges i løsmasser, eventuelt med begrensede tunnelstrekninger med svakt berg. I tunnelen mellom Sogn og Ulven forventes det relativt harde bergarter, stedvis også bergarter med svært høy hardhet. I prosjekter der metoden er benyttet i tunneler med stor andel av harde bergarter, er det erfart betydelig slitasje og skader på de ulike TBM-delene. Hyppige opphold i arbeidet for å utføre vedlikehold- og reparasjonsarbeider har vært nødvendig i enkelte prosjekter. Risiko for svært lav framdrift og medfølgende høye kostnader er derfor hovedårsaken til at metoden med denne type TBM anses som uaktuell.

Det finnes ulike varianter av kombinasjons-TBM'er ("Multi mode TBM", "Dual mode TBM" etc.) som kan veksle mellom å operere i 'lukket modus' og 'åpen modus'. Kombinasjons-TBM'er har blitt benyttet for tunneler som går i vekslende grunnforhold, med både strekninger med hardt berg og myke bergarter/løsmasser. Den kostnads- og fremdriftsmessige gevinsten ved å velge en kombinasjons-TBM for tunnelen vil være begrenset fordi den i hovedsak vil måtte operere i lukket modus pga. det strenge kravet til innlekkasje.

3.4.3. Konklusjon

NGI har i sin rapport konkludert med at metoden med konvensjonell driving i kombinasjon med nødvendige risikoreduserende tiltak, vil gi en tunnel med svært høy tetthet slik at risiko for setningsskader reduseres til et minimum.

Basert på utredningsarbeidet i forkant av konsesjonssøknaden og de ytterligere tilleggsutredningene gjennomført etter pålegg fra NVE, er vår totalvurdering at konvensjonell driving fremstår som den foretrukne løsningen for strekningen mellom Sogn og Ulven."

Videre har Statnett ved brev av 17. desember 2019 utdypet bruk av og konsekvensene av en tunnelboremetode, som Statnett i 2018 undersøkte anvendbarheten av gjennom møter med leverandører, deltagelse i ekspertpanelmøte og møte og dialog med geologisk ekspertise. Statnetts konklusjon om konvensjonell driving av tunnelen står fast.

Etter NVEs vurdering er det sannsynlig at bruk av tunnelboremaskin vil innebære senere oppstart og betydelige merkostnader i prosjektet, se «Bakgrunn for vedtak» av 5. september 2019 s 40-41. NVE legger til grunn at kabelanlegget kan idriftsettes ca. 2 år tidligere ved konvensjonell driving enn ved bruk av tunnelboremaskin. Videre vektlegger NVE den betydelige usikkerheten og risikoen som er knyttet til bruk av tunnelboremaskin i dette prosjektet. NVE konstaterer at det er usikkerhet knyttet til flere forhold, deriblant anskaffelse og eventuelle prosjektspesifikke tilpasninger av boremaskin, HMS i anleggsfasen, gjennomføringstid, kostnader og oppfylling av tettekrav for å unngå setninger. Som Statnett viser til i sin tilleggs kommentar av 17. desember 2019, vil bruk av tunnelboremaskin og ensidig tunneldriving med masseuttak fra Ulven gi flere ulemper for naboer og omgivelsene på Ulven. Konsesjonsgitt løsning medfører på den andre siden betydelige ulemper for naboer og omgivelsene ved Rektorhaugen. NVE har derfor i anleggskonsesjonen satt strenge krav til tiltak for å redusere ulempene og ivareta en sikker anleggsgjennomføring i dette området. Ut fra en helhetsvurdering mener NVE at konsekvensene av et tverrslag på Rektorhaugen er mindre enn de samlede ulempene ved å bruke tunnelboremaskin i prosjektet.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og finner ikke grunnlag for å pålegge bruk eller nærmere utredninger av TBM. Foreldregruppens anførsel om at prosjektet er i strid med naturmangfoldloven § 12 tas ikke til følge. Anførselen fra Foreldregruppen om at Statnett, pga. feil valgt drivemetode ikke har utredet prosjektet godt nok med alternative drivemetoder, tas heller ikke til følge. Detaljer om tunnelbyggingen avklares gjennom NVEs godkjenning av miljø-, transport og anleggsplan (MTA).

3.5. Setningsskader

Maridalen Borettslag AL uttaler i klagen at traseen til kabeltunnelen vil gå rett under Maridalsveien 237, der tunnelen har en av de laveste dybdene langs hele traseen. Dette innebærer at det skal sprenges en tunnel rett under et tidligere slaggdeponi med ustabile masser. Borettslaget mener at sprengning fremfor boring er et uheldig metodevalg, og at traseen bør justeres for å redusere risikoen for setningsskader.

Statnett har ved brev av 15. november 2019 kommentert klagen fra Borettslaget. I den forbindelse fremla Statnett en ny uttalelse fra Norconsult av 13. november 2019 om risikoen for skadelige setninger, og hvilke tiltak som planlegges for å minimere denne risikoen.

Norconsults konklusjon i uttalelsen er følgende:

"Det er planlagt omfattende tetttiltak ved forinjeksjon, forsiktig sprengning, et overvåkingsprogram både før, under og etter tunneldrivingen samt at man vil ha mulighet til å sette inn tiltak dersom data fra overvåkingen skulle tilsi at det er tilrådelig. Vi vurderer det som lite sannsynlig at tunneldrivingen vil medføre akselerasjon av de pågående setningene, og dermed er det også lite sannsynlig av tunneldrivingen vil medføre ytterligere skader. En bygning som allerede er skadet på grunn av setninger, vil være ekstra utsatt i forhold til ytterligere påvirkning. Derfor anbefaler vi omfattende tetttiltak og grundig overvåking av poretrykk, samt tilrettelegging for vanninfiltrasjon."

NVE anser tiltakene som er beskrevet i Statnetts brev av 15. november 2019 og Norconsults notat av 13. november 2019, som en konkretisering av NVEs krav til gjennomføringen. Etter NVEs vurdering vil risikoen for setninger ved Maridalsveien Borettslag AL håndteres på en forsvarlig måte gjennom de vilkårene NVE har satt i anleggskonsesjonen, og finner ikke grunnlag for å ta klagen til følge. Departementet slutter seg til NVEs standpunkt.

3.6. Tverrslaget ved Rektorhaugen

3.6.1. Anleggsperioden og virkningene ved Rektorhaugen

Departementet har merket seg at etablering av tverrslaget på Rektorhaugen vil ha betydelige ulemper i form av støy, anleggstrafikk, rystelser og beslag av friarealer for de nærmeste naboene i anleggsperioden.

Rektorhaugen Kanvas-barnehage, Oslo kommune – byrådsavdeling for byutvikling og foreldregruppen ved Rektorhaugen Kanvas-barnehage klager alle på forhold som knytter seg til virkninger av anleggsarbeider ved Rektorhaugen.

For tverrslagstunellen ved Rektorhaugen er det søkt om to alternativer (2A og 2B). Begge har samme påslagspunkt, men det ene er noe kortere og har større helning ned til hovedtunellen (2A). Formålet med en brattere tverrslagstunell er å oppnå større avstand til Vegvesenets anlegg i Tåsuntunellen. Ved at tunellen er kortere og brattere, vil den også i noen grad gi færre virkninger for beboere i området. NVE mener alternativ 2A er den beste løsningen ettersom den unngår anleggene til Statens vegvesen i Tåsuntunellen.

Hensikten med omsøkt tverrslag ved Rektorhaugen er ifølge Statnett å kunne drive tunellen samtidig fra flere fronter, og med det redusere byggetiden. Kortere byggetid gir lavere kostnader. Uten et tverrslag mellom Sogn og Ulven vil anleggsperioden øke med ca. 6 måneder, forutsatt konvensjonell tunneldriving med sprengning fra både Sogn og Ulven. Skal tunnelen drives konvensjonelt utelukkende fra Ulven, vil anleggsperioden øke med ytterligere ca. 12 måneder.

Ifølge NVE bidrar tverrslaget ved Rektorhaugen til å redusere belastningen på Ulven og Sogn. NVE mener at beboere i nærheten av Sogn og langs Gaustadveien og Nordbergveien allerede er betydelig belastet med massetransport fra Statnetts tunnelprosjekt Smestad – Sogn. Flere klagere, herunder Bydel Nordre Aker, forventer at massetransport fra Rektorhaugen ikke skjer via Kaj Munks vei og Tåsen. Statnett uttaler at de vil stille krav til entreprenør om utelukkende å kjøre Ring 3 i vestgående retning og eventuelt snu ved Gaustad for transport østover. Videre opplyser Statnett at hovedriggen skal anlegges på Ulven, ettersom det her ikke berører interesser utenfor Statnetts eksisterende stasjonsområde. Dermed vil arealbruken på Ullevålsletta reduseres betraktelig.

Departementet mener, i likhet med NVE, at det er riktig å legge så mye som mulig av nødvendige riggfunksjoner til Ulven. Departementet merker seg at Statnett ønsker å redusere anleggsvirksomheten på Sogn, både av hensyn til pågående arbeider med Smestad – Sogn og av hensyn til lokalmiljøet. Departementet viser i den forbindelse til at området rundt Sogn transformatorstasjon har vært hard belastet med anleggsvirksomhet gjennom flere år, relatert til bygging av ny forbindelse mellom Sogn og Smestad og til masseuttak i forbindelse med Vann og avløpsetaten i Oslos arbeid med nytt vannbasseng. Departementet mener at en anleggsløsning som i realiteten flytter masseuttak fra Ullevålsletta til Sogn ikke er en god løsning, og viser til at utkjøring av masser fra Rektorhaugen har mange fordeler fremfor utkjøring fra Sogn. Departementet viser til at en løsning med driving av tunnel kun fra Ulven gir vesentlig lenger byggetid, mindre fleksibilitet og større kostnader, og ser derfor behovet for et riggområde på Ullevålsletta i tilknytning til tverrslaget på Rektorhaugen.

3.6.2. Alternative plasseringer av tverrslaget

Mange klagere ønsker en alternativ plassering av tverrslaget på Rektorhaugen, bl. a. i Torshovdalen, på Voldsløkka og på Ullevålssletta. Det er også et forslag om å justere påslagspunktet på Rektorhaugen.

I utgangspunktet aksepterte ikke Oslo kommune et tverrslag ved Rektorhaugen, særlig pga. de negative konsekvensene dette kan få for hovedvannledningen til Oslo vest. Adkomstveien til det omsøkte tverrslaget på Rektorhaugen passerer over denne vannledningen. Statnett avklarte i et møte med Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune i oktober 2019, at en midlertidig kjørevei med fast dekke og definert avstand til hovedvannledningen vil være et tilstrekkelig tiltak for å beskytte den. På bakgrunn av disse avbøtende tiltakene er etablering av tverrslag ved Rektorhaugen akseptabelt for kommunen sånn sett.

Statnett har i søknadsprosessen vurdert flere alternative plasseringer av tverrslaget på Rektorhaugen. Et alternativ lengre sør med adkomst til rundkjøringen i Ring 3 ble forkastet, fordi dette alternativet er i konflikt med nevnte hovedvannledning. Sprengning i dette området ville ha skjedd svært nær denne vannledningen, noe som var uakseptabelt for kommunen. Påhugg lengre vest på Ullevålssletta er også forkastet av Statnett, fordi anlegget er i konflikt med et kommunalt fordrøyningsbasseng for overflatevann. Statnett har i søknaden også vurdert to andre steder for plassering av tverrslaget, hhv. i Torshovdalen og ved Voldsløkka.

Ifølge Statnett vil et tverrslag i Torshovdalen ikke gi samme tidsgevinst som tverrslaget ved Rektorhaugen, da den tidskritiske delen vil være Sogn–Torshovdalen. Voldsløkka-alternativet er forkastet og nærmere beskrevet i Statnetts søknad kap. 9.2. NVE viser til søknaden og er enig i vurderingene der. NVE forstår at enkelte i høringsuttalelse gir uttrykk for at de heller ønsker disse plasseringene av tverrslaget. Etter NVEs vurdering vil dette primært flytte virkninger og gi betydelig mer omfattende ulemper for annen arealbruk og mer transport i boligområder enn det omsøkte alternativet på Rektorhaugen.

Noen av klagerne har fremmet et alternativt påslagspunkt på sørsiden i Rektorhaugen, som vil dreie åpningen noe mer vekk fra Rektorhaugen barnehage og bebyggelsen vest for Ullevålssletta. NVE har bedt Statnett utrede dette alternativet. Utredningen slår fast at det er mulig å flytte påslaget mot sør. Løsningen vil være noe bedre med hensyn til ulemper med støv og støy i nærområdet til Rektorhaugen barnehage i anleggsperioden. På den annen side vil beboere i veiene Bergslia og Rektorhaugen få økte ulemper med støy under arbeidene med etablering av påslaget, Alternativt påslag er anslått å ha en merkostnad på ca. 1,5 millioner kroner, og løsningen vurderes å være mer sikkerhetsmessig og teknisk utfordrende enn omsøkt løsning. Plass for vaskeanlegg for kjøretøyer, møtende trafikk og plassering av vifter nevnes som utfordringer. For biologisk mangfold og landskap vurderes den alternative plasseringen som likeverdig eller marginalt bedre. Imidlertid vil en slik alternativ løsning ifølge Statnett komme i konflikt med nevnte hovedvannledning til Oslo vest. Med henvisning til tilbakemelding fra kommunen ved Vann- og avløpsetaten om at nevnte vannledning vil være utsatt ved det fremsatte alternativ, er det uaktuelt for Statnett å realisere det. Etter å ha gjennomgått tilleggsutredningen og merknader fra kommunen, mener NVE at det alternative påslaget samlet sett ikke er en bedre løsning enn den omsøkte. NVE mener alternativet kunne bidra noe til å redusere støy ved barnehagen. Gitt de ulemper løsningen medfører for andre beboere, for anleggsgjennomføringen og ikke minst risikoen som er knyttet til konflikt med hovedvannledningen, vil NVE likevel ikke be om ytterligere utredning. NVE mener det er mulig å begrense og avbøte støyulemper for barnehagen ved den omsøkte plasseringen og at det samlet sett vil gi minst ulemper og en bedre bruk av ressurser.

Departementet viser til at tverrslaget på Rektorhaugen gir avkjøring direkte til Ring 3 og således gir færre ulemper for bomiljø og naboer enn alternativer med utkjøring av masser via småveier i boligstrøk. En flytting av tverrslaget til et annet sted vil i stor grad velte ulempene over på andre bomiljøer og gi en større totalbelastning. Departementet viser til at Rektorhaugen er en anleggsteknisk bedre løsning enn påpekte alternative plasseringer, og slutter seg til NVEs standpunkt om at tverrslaget skal anlegges på Rektorhaugen som omsøkt.

3.6.3. Støy

Mange klager tar opp ulemper med støy fra tverrslaget på Rektorhaugen, særlig Rektorhaugen Kanvas-barnehage (barnehagen), Foreldregruppen ved Rektorhaugen Kanvas-barnehage (foreldregruppen) og Oslo kommune. Departementet har merket seg at barnehagen er nærmeste nabo med 40 meter avstand til tverrslaget.

Barnehagen hevder at det ikke er tilstrekkelig dokumentert at de foreslåtte avbøtende tiltakene vil fungere, og at gjeldende støyforskrifter kan overholdes i byggeperioden.

Støy fra graving og sprengning i dagen vil strekke seg over ca. to måneder ifølge Statnett. Etter hvert som man sprenger seg ned gjennom tverrslaget, vil støy og boring avta. Det vil også være støy fra ventilasjonsvifter i tverrslaget. Statnett skriver at de vil kreve at det brukes støysvake og innebygde vifter og at disse vinkles bort fra barnehagen og naboer. Det skal tas hensyn til ev. støyrefleksjon fra eksisterende støyskjermer mot Ring 3.

Statnett vil gjøre konkrete avbøtende tiltak, blant annet med støyskjermer nær den ene barnehagen som nå er tilstøtende, og fast dekke på anleggsveien med krav om jevnlig renhold av denne. I tillegg vil det foretas løpende målinger av støynivåer og luftkvalitet fra inneværende år og fram til anleggsstart. Dette for å ha referanseverdier som kan benyttes i vurderingen av tiltakenes effekt. Dersom det viser seg nødvendig med ytterligere avbøtende tiltak, vil det bli iverksatt.

Foreldregruppen hevder at sumstøyberegninger mangler. Statnett opplyser at de har fått bistand fra konsulenter med kompetanse på området, til å gjøre en støyfaglig utredning for anleggsarbeidene. Utredningene danner grunnlag for omtalen av støy i konsesjonssøknaden, og de er oversendt NVE som vedlegg til konsesjonssøknaden, og som en del av tilleggsutredningene sendt den 5. september 2018. Statnett anser støy og de konsekvensene støy har for omgivelsene, som tilstrekkelig utredet. Statnett vil sørge for støymålinger i forkant av anleggsoppstart, og måle støynivåer gjennom hele anleggsperioden, for å kunne dokumentere anleggets støypåvirkning. Statnett vil også sørge for informasjon til berørte om de støyende arbeidene.

NVE mener tilleggsutredningene og støyberegningene som Statnett har gjennomført, gir tilstrekkelig dokumentasjon av støyeksponering til omgivelsene, samt av nødvendige avbøtende tiltak som gjør at støy fra anleggsarbeidet ikke overskrider grenseverdiene i støyforskriften. NVE viser til at Oslo kommune ved Byrådsavdelingen for byutvikling i sin uttalelse av 8. april 2019 til Statnetts tilleggsøknad, bekrefter at støyutredningene tilfredsstiller utredningskravene kommunen stiller.

Foreldregruppen påpeker at det i støyforskriften for Oslo kommune er presisert at grenseverdiene gitt i tabell 1 ikke gjelder for impulsiv støy, jf. støyforskriften § 14. Foreldregruppen mener Oslo kommune tydelig har signalisert at en slik godkjenning ikke vil gis for denne type arbeider. Ifølge foreldregruppen er Statnetts prosjekt i strid med naturmangfoldloven, Oslos kommuneplan og rikspolitiske retningslinjer for barn og unge.

Statnett presiserer at klagen foreldregruppen refererer til i Smestad–Sogn-prosjektet ikke omhandler impulsiv støy. Klagen omhandlet derimot om viftestøy fra tunnelviftene på Smestad var under støygrensene i innsovningsperioden (kl. 23.00–01.00). Ifølge Statnett er situasjonen på Smestad ikke direkte sammenlignbar med situasjonen på Rektorhaugen,

siden det på Rektorhaugen først og fremst dreier seg om støyreducerende tiltak nær en barnehage. For skoler og barnehager gjelder det ingen støygrenser for innsovningsperioden (kl. 23.00–01.00) eller om natten. Når det gjelder viftestøy, vil Statnett gjøre avbøtende tiltak slik at grenseverdien som følger av støyforskriften, overholdes. Departementet slutter seg til Statnetts standpunkt.

For så vidt gjelder Foreldregruppens anførsel om at Oslo kommune ikke vil tillate sprengningsarbeider og pigging som fører til impulsiv støy, uttaler NVE:

Etter NVEs forståelse vil impulsiv støy primært være en utfordring i forbindelse med etableringen av påhuggene ved Rektorhaugen og Ulven. Støy fra graving og sprengning i dagen vil pågå i ca. to måneder. Etter hvert som man sprenger seg ned gjennom påslagene, vil impulsiv støy avta. Som det fremgår av vilkår 9 i anleggskonsesjonen, forutsetter NVE at Statnett følger forskrift om begrensning av støy i Oslo kommune. Av dette følger det at Oslo kommune på forhånd skal godkjenne støyreducerende forholdsregler i forbindelse med anleggsarbeid som medfører impulsiv støy, jf. § 14 i forskriften.

Etter NVEs vurdering tolker foreldregruppen Oslo kommunes uttalelse for strengt. Kommunen har ikke uttalt at de ikke vil gi dispensasjon for tiltak som medfører impulsiv støy, men at «det ikke kan påregnes innvilgelse av dispensasjonssøknader som gir uakseptabel belastning for barnehagene». Hva som anses som «uakseptabel belastning» må, etter NVEs forståelse, vurderes konkret ved en eventuell søknad til kommunen fra Statnett, f. eks. tilpasninger av slik støy av hensyn til stilleperioder i barnehagens åpningstid.

Dersom dispensasjonssøknaden ikke innvilges av kommunen, plikter Statnett ifølge NVE å gjennomføre arbeidene slik at forskriften overholdes. NVE mener kravene som er stilt i anleggskonsesjonen ivaretar hensynet til støyeksponering for omgivelsene generelt og barnehagen spesielt, og at det dermed ikke er grunnlag for å omgjøre konsesjonsvedtaket.

Departementet er enig med NVE i at det må vurderes konkret hva som anses som "uakseptabel belastning" for barnehagen, og at støyberegningene må suppleres med fysiske målinger i anleggsperioden. På bakgrunn av Statnetts og NVEs uttalelser, kan departementet ikke se at det mangler sumstøyberegninger slik foreldregruppen hevder. Med de forutsetninger som er lagt til grunn i støyberegningene og med de krav til avbøtende tiltak og oppfølging som NVE har fastsatt i anleggskonsesjonen av 5. september 2019, vil tiltaket etter departementets vurdering kunne gjennomføres uten utilbørlig støyulempe for barnehagen og beboerne ved Rektorhaugen.

Foreldregruppens anførsel om at luftforurensning og støy ikke er tilstrekkelig konsekvensutredet tas ikke til følge. Anførselen fra Foreldregruppen om at prosjektet er i strid med støyforskriften tas heller ikke til følge.

Foreldregruppen anfører også at prosjektet bryter med Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge, spesielt punkt 5a og b. Temaet er nærmere utdypet i foreldregruppens klage punkt 8

Barn og oppvekstmiljø, som også inkluderer tiltakets ulemper fra luftforurensning og støy. Heller ikke denne anførselen tas til følge av departementet.

3.6.4. Støv

I høringene har flere gitt uttrykk for bekymring for støv og utslipp fra kjøretøyer og mulige helseplager for barn i barnehagene. Foreldregruppen for Rektorhaugen barnehage vier temaet stor oppmerksomhet og er særlig opptatt av mulig risiko knyttet til støv fra boring, sprenging og eksos, bl.a. supplert med uttalelse fra ekspert på lungemedisin. Også Oslo kommune ved Bydel Alna og Byrådsavdeling for byutvikling samt de aktuelle barnehagene og en rekke beboere er opptatt av disse forholdene.

For å kartlegge luftkvaliteten før anleggsstart, skal Statnett ett år i forkant gjennomføre luftkvalitetsmålinger. Det skal måles nedfallsstøv, svevestøv og NO₂-verdier. Dette sikrer at Statnett har grunnlagsdata for hvor mye støv det er i luften ved barnehagen uten anleggsvirksomhet i området. Luftkvalitetsmålingene vil deretter pågå gjennom hele anleggsperioden. Statnett anser det som meget viktig at anleggsvirksomheten ikke bidrar til dårligere luftkvalitet ved barnehagen. Beregningene for massetransport fra tunnelen viser at det pr. døgn vil være ca. 30 lastebillass fra Rektorhaugen. Fra Ulven vil det være ca. halvparten.

Når det gjelder støv og luftforurensning, har NVE i anleggskonsesjonen satt krav om at samtlige midlertidige veier skal ha fast dekke. Det er også stilt krav om vask av kjøretøyer og veier for å begrense spredning av støv i anleggsperioden. I tillegg skal det etableres systemer for måling og dokumentasjon av støv under anleggsperioden. NVE har også stilt krav til at MTA-planen skal beskrive og drøfte utslipp av Nox og spredning av støv fra anlegget og transport. Nødvendige tiltak skal beskrives i planen.

Departementet har merket seg at Statnett skal mellomlagre og omlaste sprengsteinmasser inne i fjellet. Et slikt tiltak vil i seg selv bidra sterkt til å begrense spredningen av støv. Finpartikulært materiale i massene vil likevel kunne drive av kjøretøyene ved transport, og transporten vil kunne virvle opp støv fra anleggsområde og kjørebane. Tiltak for å begrense utslipp og spredning skal beskrives i MTA-planen. Departementet har merket seg at Statnett anser det som meget viktig at anleggsvirksomheten ikke bidrar til dårligere luftkvalitet ved barnehagen. En har videre merket seg at Statnetts søknad og tilleggsutredninger er basert på innhenting av utredninger fra konsulenter med ekspertise innen støy- og luftkvalitet. For øvrig slutter departementet seg til NVEs standpunkt om at de gjennomførte utredningene og vilkårene om avbøtende tiltak gir et tilstrekkelig grunnlag for å ivareta støv- og forurensningsproblematikk i detaljplanleggingen. Anførselen om at prosjektet er i strid med støyforskriften i Oslo tas ikke til følge.

3.6.5. *Naturmangfold og friluftsliv*

NVE uttaler at selve Rektorhaugen er naturtype kalkskog som i Naturbase er registrert som viktig. Den beskrives som tidligere hagemark og et rikt område med potensial for markboende sopparter, og med en del større eiker som tidligere var fristilt. Skogen benyttes

både av barnehagene i området og til turbruk. I nord er haugen avgrenset av en asfaltert gang- og sykkelsti. Gjennom søknaden og tilleggsutredninger har Statnett gjort rede for tiltak som planlegges for å begrense inngrep i naturtypen og skade på vegetasjonen, samt omlegging av turstier. NVE har bedt om tilleggsutredninger knyttet til nøyaktig plassering av større eiker og hvordan de eventuelt påvirkes direkte. Dette er illustrert i figur 15 side 39 i "Bakgrunn for vedtak". NVE mener kunnskapsgrunnlaget i saken tilfredsstillende kravene i naturmangfoldloven, slik Oslo kommune ber om i høringsuttalelse. Selve påslaget og skjæringer vil berøre naturtypen. I areal vil inngrepet være lite, men fordi lokaliteten også er liten vil det relative inngrepet være betydelig. Anleggsarbeidene kan påvirke rotsystemene til større trær, og NVE vil i konsesjonen stille krav til tiltak for å forebygge skader på de større eiketrærne. Under anleggsperioden må riggområdet og påslag skjermes for allmennheten, og NVE legger til grunn at dette vil begrense bruken av området til lek og friluftsliv noe. NVE er ikke enig med de høringsinstanser som mener at anlegget vil hindre all bruk og stenge turstier, jf. blant annet uttalelse fra foreldregruppen ved Rektorhaugen barnehage. NVE mener prinsippene i naturmangfoldloven (nml) §§ 8-12 er ivaretatt gjennom behandlingen av saken.

Foreldregruppen anfører at de hule eikene er fredet etter naturmangfoldlovens § 52, og forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 3.3 samt Oslos Kommuneplan § 7.6. Prosjektet påstås også å være i strid med i regulering S-4442 § 10. Spesialområde – naturvernområde (regionalt vern).

Statnett har kommenterer Foreldregruppens anførsler etter naturmangfoldloven, i brev av 15. november 2019. Her uttales:

"Forholdet til naturmangfoldlovens §§ 8-10 er håndtert i konsesjonssøknaden. I konsesjonssøknadens kapittel 6.8 har vi lagt frem informasjon som skal gjøre NVE i stand til å vurdere tiltaket opp mot naturmangfoldloven. Det er foreslått avbøtende tiltak som skal sørge for at føre-var-prinsippet overholdes, og det er vurdert om tiltaket vil øke den samlede belastningen på økosystemene som blir berørt. Statnett mener også hensynet til barn og unge er ivaretatt i konsesjonssøknadens kapittel 6. I 'Bakgrunn for vedtak', kapittel 3.1 har NVE skrevet at de samlet anser at de utredninger og den dokumentasjon som Statnett har levert, oppfyller utredningskravet og gir et godt grunnlag for å fatte vedtak i saken."

Naturmangfoldloven § 52 lyder:

"Ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom skal det tas særskilt hensyn til forekomster av en utvalgt naturtype slik at forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand unngås. Før det treffes en beslutning om å gjøre inngrep i en forekomst av en utvalgt naturtype, må konsekvensene for den utvalgte naturtypen klarlegges. Kongen kan gi forskrift om utføring og behandling av en slik konsekvensanalyse."

Ved vurderingen av om den utvalgte naturtypes utbredelse eller økologiske tilstand forringes, skal det legges vekt på forekomstens betydning for den samlede utbredelse og kvalitet av naturtypen og om en tilsvarende forekomst kan etableres eller utvikles på et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av en slik forekomst."

Departementet er uenig i foreldregruppens fortolkning av nml § 52 om at de hule eikene er fredet etter bestemmelsen. Ifølge ordlyden gjelder bestemmelsen prosess og "hensyn".

Departementet er også uenig i foreldregruppens anførsel om at prosjektet er i strid med regulering S-4442 § 10 Spesialområde – naturvernområde. Dette er en reguleringsplan fastsatt av Oslo kommune med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl). Nettanlegg er unntatt fra pbl, og reguleringsplanen er ikke bindende for arealbruken ved konsesjonsbehandling etter energiloven. Dette gjelder også selv om reguleringsformålet er vern.

Departementet forutsetter imidlertid at tiltakshaver i størst mulig grad begrenser felling av trær som omfattes av denne naturtypen, og at stamme og rotsone på gjenværende trær blir beskyttet i den grad det er mulig.

Etter departementets vurdering oppfylder Statnett i konsesjonssøknaden kravene til kunnskapsgrunnlaget i nml § 8. Foreldregruppens anførsel om at Statnett ikke svarer ut kravene i §8 i nml i konsesjonssøknaden tas ikke til følge.

Når det gjelder barnehagens klage på byggetiden, presiserer Statnett at selv om den er estimert til fire år, så vil ikke etableringen av tunnelpåslaget ta to år, slik klageren hevder. Etablering av rigg, påhugg og driving av tverrslag vil ta ca. 8 - 9 måneder, driving av kabeltunnel ca. 27 måneder og etterarbeid i tunnel ca. 15 måneder. Departementet vil påpeke at når tunneldrivingen er ferdig, vil transportbehovet reduseres betraktelig. Transport vil da være knyttet til rensk og etterarbeid i tunnellopet, samt kjørebane, vann/avløp og inntransport av teknisk utstyr for selve kabelinstallasjonen.

For så vidt gjelder barnehagens krav om ivaretagelse av sikkerhet for barna i barnehagen, særlig ved levering og henting, uttaler Statnett at anleggsplassen skal sikres med et solid og høyt gjerde med stolper som maskinhamres ned i bakken. Det skal dermed ifølge tiltakshaver ikke være mulig å forville seg inn på anleggsområdet. En del av gjerdet skal bygges som støyskjerm. Foreldregruppen hevder at tiltaket vil påføre barnehagebarna økt risiko for ulykker og skader som følge av anleggsarbeid og anleggstrafikk. Departementet er ikke enig i foreldregruppens anførsel, og viser til at detaljene om dette temaet vil bli avklart gjennom NVEs godkjenning av miljø-, transport og anleggsplanen (MTA).

Når det gjelder barnehagens tap av utendørs oppholdsarealer, viser Statnett til tegning i "Bakgrunn for vedtak" s 39, som skal bearbeides ved utarbeidelsen av MTA-planen, og som NVE skal godkjenne. Anleggsgjerdet vil bli plassert slik at tap av oppholdsareal blir så lite som mulig.

3.7. Energibrønner

Flere klager har eiendommer med energibrønner som kan bli berørt av kabeltunnelen. I klagen etterlyser de informasjon fra Statnett om hvordan energibrønnene vil bli håndtert, og alternative løsninger for oppvarming dersom energibrønnene skulle bli ødelagt som følge av anleggsarbeidene. Klagerne har anført ekspropriasjonsrettslig vern for etablerte energibrønner i grunnen.

NVE har i anleggskonsesjonen stilt krav om at MTA-planen skal beskrive energibrønner som blir berørt, og hvordan disse vil bli håndtert. Energibrønnene er grundig omtalt i NVEs notat av 5. september 2019 "Bakgrunn for vedtak". Statnett omtaler i brev av 15. november 2019 bruk av alternative energikilder, dersom tunnelen vil påvirke energibrønnene direkte ved at brønnen kuttes, eller indirekte ved å påvirke grunnvannstanden som igjen vil redusere effekten av brønnen.

Departementet har forståelse for den usikkerheten som oppstår hos dem som opplever en risiko for at primærvarmekilden for boligen blir satt ut av funksjon, men finner at hensynet til energibrønnene vil bli ivaretatt gjennom de vilkår som er stilt,

3.8 Ekspropriasjon

Samtidig som NVE ga Statnett anleggskonsesjon til kabelanlegget i medhold av energiloven § 3-1, fikk Statnett ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 til erverv av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av kabelanlegget.

Mange eiendommer i Oslo med private grunneiere i tillegg til Oslo kommune, eier arealer som vil bli berørt av kabelanlegget.

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter på overflaten og nødvendige volumer i undergrunnen for bygging og drift/vedlikehold av omsøkt kabeltunnel. Statnett søker om ekspropriasjon for erverv av grunn- og rettigheter på overflaten til adkomst, transportveier, rigg- og lagringsarealer på Sogn og ved Rektorhaugen. For selve tunneløpet søkes det om ekspropriasjon for erverv av nødvendige volumer i undergrunnen som omfatter tunnelen med ti meter sikringssone. De aktuelle volumene erverves til full eiendomsrett og matrikuleres som Statnetts anleggseiendom.

Omfattede eiendommer berøres enten ved rigg og påslag på Sogn og ved Rektorhaugen, eller langs tunneltraseen ved at eiendommene enten har mindre enn 30 meter overdekning til tunnelen, har eksisterende energibrønn eller planer om energibrønn eller andre anlegg i undergrunnen som kan komme i konflikt med tunnelen. Statnett gjør i søknaden rede for at grensen for eiendommer som omfattes av ekspropriasjonssøknaden er satt ved 30 meter overdekning. Dette er knyttet til at disse eiendommene vil komme innenfor en avstand på 20 meter fra tunnelens sikringssone, og dermed ligge innenfor varslingssonen som følger av matrikkelforskriften § 37. Statnett gjør også rede for sin vurdering av at de aktuelle volumer i undergrunnen i hovedsak er eierløs grunn.

Statnett har søkt om ekspropriasjon for de tiltak som det er søkt om konsesjon etter energiloven for. NVE har derfor lagt til grunn at det er det samlede tiltaket som en vil gi konsesjon til, som skal vurderes ved den interesseavveining som skal gjøres for å ta stilling til ekspropriasjon.

Vedtaket om ekspropriasjon er påklaget av følgende grunneiere i Oslo kommune: Maridalsveien borettslag (gnr. 222, bnr. 147), Bjørn Røse (gnr. 50, bnr. 93), Per Kristian Arnesen (gnr. 57b, bnr. 217) og Rolf Petter Søvik (gnr. 52, bnr. 786).

NVE fant ikke grunn til å endre vedtaket om ekspropriasjon, og saken ble derfor oversendt departementet for sluttbehandling ved brev av 29. januar 2020 som en del av klagesaken om anleggskonsesjonen.

Maridalsveien borettslag hevder at tiltaket med konvensjonell anleggsdrift vil øke faren for setningsskader i Maridalsveien 237 og i andre bygninger i borettslaget, og ønsker heller TBM som drivemetode. Statnett opplyser at konvensjonell drivemetode er den metoden som gir best sikkerhet mot setningsskader på hus og eiendom, jf. NGIs rapport av 26. oktober 2018. Denne metoden gir ifølge Statnett best fleksibilitet for injeksjon(tetting). Dermed unngås vannlekkasje, som vil kunne gi setningsskader.

Eiendommen til Bjørn Røse er registrert med energibrønn og er berørt av ekspropriasjonsvedtaket.

Eiendommen til Per Kristian Arnesen er også registrert med energibrønn. Deler av eiendommen er innenfor tunnelkorridoren, og energibrønningen antas å være i ytterkant av tunnelkorridoren.

Eiendommen til Rolf Petter Søvik er ikke direkte berørt av tunneltraseen, men av tunnelpåslaget på Rektorhaugen. Søvik opplyser at han får begrenset disposisjonsrett over sin eiendom ved at tiltaket vil båndlegge hagen foran boligen.

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet, sammen med reduserte energitap og avbruddskostnader avveies mot hensynet til nevnte grunneiere som blir berørt.

Departementet viser til NVEs vurderinger i både ekspropriasjonsvedtaket av 5. september 2019 og oversendelsesbrevet av 29. januar 2020. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger og konklusjon, og finner at de samfunnsmessige fordelene som skapes ved å kunne etablere, drive, vedlikeholde og fornye kabelanlegget over eiendommen, utvilsomt er større enn skadene og ulempene for grunneier ved tiltaket. Vilkårene i oreigningslova § 2 nr. 19 for å samtykke til ekspropriasjon er oppfylt.

Departementet forutsetter at Statnett forsøker å få til en minnelig ordning med de aktuelle grunneierne (og rettighetshaverne), jf. oreigningslova § 12 andre ledd.

Statnett har også søkt om forhåndstiltredelse. NVE tar i vedtaket av 5. september 2019 ikke stilling til den søknaden, men viser til at spørsmålet om forhåndstiltredelse vurderes når det eventuelt er begjært skjønn. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og vil ta stilling til anmodningen om forhåndstiltredelse når det er begjært skjønn og Statnett ber om at søknaden behandles.

Konklusjon

Konklusjon 1

1. Klagene på anleggskonsesjonen i medhold av energiloven tas ikke til følge.
2. NVEs vedtak av 5. september 2019 stadfestes med de forutsetninger og presiseringer som fremgår av vedtaket her.
3. Departementets vedtak i klagesaken kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Konklusjon 2

Klagene på ekspropriasjonstillatelsen i medhold av oreigningslova tas ikke til følge. NVEs vedtak av 5. september 2019 om ekspropriasjonstillatelse mv. stadfestes. Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Departementet minner om ettårsfristen for å begjære skjønn, jf. oreigningslova § 16. Fristen løper fra departementets stadfestelse av ekspropriasjonstillatelsen i dette vedtaket.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Tollef Taksdal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Fylkesmannen i Oslo og Viken
Bymiljøetaten i Oslo

Adresseliste

Bjørn Røse

Foreldregruppen ved Rektorhaugen Kanvas-barnehage v/Rune Skjevdal

Maridalsveien Borettslag AL c/o OBOS

Norges vassdrags- og energidirektorat

Oslo kommune - Byrådsavdeling for byutvikling

Oslo kommune – Vann og avløpsetaten

Per Kristian Arnesen v/adv. Terje Hensrud – Wahl-Larsen Advokatfirma AS

Rektorhaugen Borettslag AL v/styreleder Ola Kjær – Dalan advokatfirma DA

Rektorhaugen Kanvas-barnehage v/adv. Sofia Bjørck – Sands Advokatfirma DA

Rolf Petter Søvik

Statnett SF